

A Actori și roluri

„SECRETUL“ ILENEI PREDESCU

Încerc zadarnic să definesc pe scurt jocul Ilenei Predescu. Personalitatea ei artistică e dintre acelea care scapă formulelor. Am crezut cândva că e, prin excelență, o actriță a trăirilor nemijlocite, a sensibilității ce se revarsă spontan, dar *Tigrul* și *Scaunele* ne-au dezvăluit un clovn și un mim perfect, inițiat în arta subtilă a ironiei și autoironiei. Judecînd după *Portretul* sau *Cezar și Cleopatra*, puteai crede că e născută pentru comedie, dar nu pot uita că am văzut-o — și cum! — în *Ofelia*. Cadrul cotidian al *Passacagliei* i-a convenit de minune, dar în *Cum vă place* ne-a dovedit că gestul și grația clasică îi sînt deopotrivă de familiare.

Care este secretul acestei multilaterality? Am stat o dată, la o „masă rotundă”, în fața Ilenei Predescu și măr-

turisesc că am urmărit-o cu o indiscreție profesională. Stătea liniștită, calmă, dar ochii ei participau dramatic — așa spune — la fiecare moment al dezbaterii, aprobau, protestau, priveau înlăuntru și reflectau, părăseau pentru o clipă încăperea și se întorceau, se îngrijorau, se mirau, zîmbeau. Poate că sună cam patetic, dar ochii actorului răspîdesc pe scenă lumina sufletului său. Nimic nu e mai groaznic decît un actor „orb”, cu ochi de sticlă.

„Secretul” capacității de a cuprinde o gamă atît de diversă stă, cum se vede, într-o mare bogăție interioară. Cu toate acestea, n-aș spune că stilul ei interpretativ aparține așa-numitei arte a „trăirii” scenice. Jocul Ilenei Predescu — evoluția sa de la *Învățătoarea* pînă la *Scaunele* îmi întărește convingerea că între teatrul „trăirii” și cel al „reprezentării” nu există o

opozitie ireductibilă, că Stanislavski și Meyerhold își vin unul altuia în întîmpinare și că teatrul modern este menit să realizeze, prin îmbinarea acestor două direcții, o sinteză superioară.

O intuiție scenică remarcabilă se unește, în creațiile Ilenei Predescu, cu elaborarea profundă, inteligentă și originală, cu o imaginație neseacă, care surprinde mereu. Lucrurile cele mai firești — a păși, a privi, a asculta — dobîndesc la dînsa o virtute spirituală și o nuanță personală.

Și pentru că l-am văzut recent în „Depășirea“ pe Vittorio Gassman, un actor de „mare repertoriu“, care la aproape 45 de ani este în stare să danseze dezlănțuit, să facă demonstrații stînd în mîini, să sară peste portiera mașinii direct la volan, și pentru că prea mulți dintre actorii noștri înzestrați devin prematur rubiconzi — îmi pun întrebarea: cîți interpreți ar fi putut realiza performanța fizică a eroinei

din *Tigrul* sau din *Scaunele*, la același grad de finețe și bun-gust, și fără ca efortul să se simtă măcar o clipă? Vreau să spun, cu alte cuvinte, că actrița nu se bizuie numai pe talent, că ea își exersează și își dezvoltă mijloacele de expresie — care, pentru actorul modern, sînt mult mai complexe decît în trecut. Oricine și-a îmbibat plămîinii cu pulberea scenei știe că arta actorului nu este numai inspirație, ci, în același timp, muncă istovitoare, trudă de miner, de salahor. Este o luptă crîncenă cu materia informă a rolului. Este smulgerea dureroasă a personajului din propria ta carne, din gîndirea ta, din frămîntările tale cele mai intime. Această muncă poate fi executată corect. Ea poate fi depusă cu tragere de inimă. Ileana Predescu e însă dintre acei care o îndeplinesc cu har.

Andrei Băleanu